

Algirdas Julius Greimas: daugialypis ir vientisas

Knygos *Algirdas Julius Greimas: asmuo ir idėjos*, 2 pristatymas
Vilniaus universiteto bibliotekos Baltojoje salėje 2019 m. vasario 19 d. 17 val.

PROGRAMA

Vilniaus universiteto bibliotekos generalinės direktorės Irenos Krivienės sveikinimo žodis

Prof. Kęstutis Nastopka, „Daugialypis Greimas“

Du leidinio tomai esmingai praplečia Greimo asmenybės ir intelektualinės kūrybos supratimą. Jose pateikiama unikali archyvinė medžiaga, iššifruoti pokalbiai ir paskaitos. Būrys lietuvių ir kitų tautų semiotikų naujai atskleidžia Greimo gyvenimą ir kūrybą tarp dviejų kalbų ir dviejų kultūrų. Greimo mokslinė veikla interpretuojama plačiame intelektualiniame, filosofiniame, socialiniame ir politiniame gyvenamojo meto kontekste. Įvairiais aspektais aptariamas Greimo požiūris į prasmę, analizuojami įvairius semiotinės analizės instrumentai ir jų taikymas skirtingais teorijos raidos tarpsniais. Baigiamajame II tomo straipsnyje prognozuojamos ateities semiotikos perspektyvos. Sutelktomis kelių šalių semiotikų pastangomis sukurta knyga yra akstinas toliau gilintis į Greimo palikimą ir plėtoti tokią semiotiką, kokią įsivaizdavo jis pats, – daugelio žmonių bendrą darbą, nesibaigiantį vis naujų problemų apmąstymą.

Prof. Arūnas Sverdiolas, „Disciplinos gimimas: greimistika“

A. J. Greimo centro dėstytojai per 20-tį Centro gyvavimo metų savo moksliniuose darbuose rėmėsi ir studentams dėstė semiotikos teoriją, jos metodus ir taikymo įvairaus pobūdžio objektams metodu. Centras taip pat palaiko glaudžius ryšius su Lietuvos ir pasaulio semiotikais, pasitelkdamas juos bendriems moksliniams ir pedagoginiams darbams atlikti. Šios sutelktos pajėgos ir kompetencijos buvo pritaikytos, parašant knygos *Algirdas Julius Greimas: asmuo ir idėjos* II tomą. Rengiantis švesti Greimo šimtmetį (2017 m.) ir jį švenčiant, Greimo paveldo korpusas buvo gerokai praplėstas jo eseistikos, publicistikos ir epistolikos tekstais, turinčiais savaiminę, suvoktiną ir aktualizuotą lietuvių kultūroje reikšmę. Be kita ko, šie tekstai leido naujai pažvelgti į Greimo mokslinės kūrybos asmeninius egzistencijos pagrindus ir atverti jos filosofinius akiračius.

Dr. Jurga Katkuvienė, „Greimas: asmuo“

Algirdo Julius Greimo biografinė raida ir jos kontekstai tapo tikslingu tyrimų objektu tik pastaraisiais metais, kai Greimo šimtosios gimimo metinės paskatino atidžiau pažūrėti į jį kaip į asmenį, ne tik sukūrusį pasaulinės reikšmės mokslą – semiotiką, bet ir reikšmingą pačiais įvairiausiais aspektais visai lietuvių kultūrai. *Algirdas Julius Greimas: asmuo ir idėjos* 1 skirtas būtent Greimo asmenį atveriantiems dokumentams, šiandien vadinamiems egodokumentais: jo paties autobiografiniams tekstams, asmeniniams laiškam, jį pažinojusių žmonių prisiminimams ir, pagaliau, jo biografijos studijoms. Ši naujai atsivėrusi Greimo palikimo dalis aktuali ne tik semiotikos, bet ir bene visoms liuanistinių studijų ir mūsų sociokultūrinio gyvenimo sritims, o šio aktualumo briaunos akivaizdžios pačioje egodokumentikoje, paskelbtoje pirmajame pristatomo dvitomio tome ir nagrinėtoje antrajame.

Dr. Jūratė Levina, „Mokslo ir gyvenimo projektas“

Mūsų laikais kolektyvinėje sąmonėje įsigalėjusi nuostata, kad mokslas ir gyvenimas – visiškai skirtingų, kone iš esmės nesuderinamų, savaime niekada nesutinkančių plotmių dalykai. Valstybių vyriausybės ir mokslų remiantys fondai netgi kelia atskirą reikalavimą mokslininkams atskirai

pagalvoti apie platesnį jų aktualumą ir įsipareigoti skleisti mokslo tyrimų pasiekimus ne tik mokslininkų tarpe, bet ir plačiai visuomenei. Greimas esmiškai paneigia šią skirtį. Nors apie semiotiką dažnai kalbama, kad tai „paukščių kalba“ čiulbantis mokslas, ir tenka pripažinti, kad tai nėra netiesa, Greimo biografinės intelektualinės raidos akiratyje semiotika vis dėlto pasirodo buvusi jo gyvenimo projektas, kurį Greimas įstengė paversti jo paties gyvenimą peržengusiu mokslo projektu, tebeplintančiu ir tęsiamu visame pasaulyje. Esminis semiotikos klausimas – kaip randasi ir būna prasmė – Greimui buvo pirmiausia gyvenimo, egzistencinis klausimas, ir mokslinių atsakymų į jį jis irgi ieškojo kasdienio gyvenimo terpėje: mėgino aprašyti, kaip suvokiame mus supantį kasdienį pasaulį, kaip būtent jis tampa mums reikšmingu pasauliu ir, pagaliau, kaip turi gyventi žmogus, kad jo gyvenimas turėtų prasmės – kad gyvenime būtų prasmės ir kad pats gyvenimas būtų prasmingas. Šios sąsajos, aiškiai parodžiusios, kad gyvenimo ir mokslo projektas Greimui buvo tas pats projektas, ir kad mokslas negalėtų gyvuoti atskirtas nuo to, ką vadiname gyvenimu, plotmės – vienas didžiausių pastarųjų metų greimistikos atradimų, aiškiai matomų pristatomame dvitomyje.

Dr. Nijolė Keršytė, „Semiotika pasaulyje – greimiškoji ir pogreimiškoji“

Lyginant su kitomis semiotinėmis ar semiologinėmis teorijomis (pvz., R. Barthes'o ar Peirce'o), Greimo semiotika išsiskiria tuo, kad tai buvo grupinis mokslinis projektas. Grupiniai moksliniai projektai, kurie seniau buvo tik gamtamokslio kasdienybė, galbūt dar veikė socialiniuose moksluose (kai būdavo atliekami sociologiniai tyrimai), šiandien jau tapo kasdiene duona ir humanitariniuose moksluose. Tačiau tais laikais, 6-8 dešimtmetyje (kai dar neveikė jokia grupinio mokslinio finansavimo infrastruktūra, kuri veikia mūsų dienomis, atsiradus Europos sąjungai), pati idėja humanitariniuose moksluose bendram darbui suburti grupę žmonių buvo didžiulė naujovė. Viena vertus, tokios idėjos atsiradimas, atrodo, galėtų būti aiškinamas Greimo asmenybės specifika: iš pasakojimų, liudijimų apie jį sužinome, kad jis mėgo save konstruoti kaip kitų (subjektų) lėmėją: užuot pats daręs darbus (pradedant buitinais, baigiant moksliniais), jis mėgdavo juos deleguoti kitiems. Kita vertus, užuot pasitelkus psichologiją, galima būtų remtis sociologija: galbūt grupinio darbo modelį Greimas nusižiūrėjo iš dialektologijos, kurios mokėsi Grenoblyje, o galbūt tam tiesiog buvo palanki Aukštoji socialinių mokslų mokykla (darbo joje specifika), kurioje jis vedė savo seminarą. Apie šį grupinį darbą ir jo skirtingas istorines stadijas (Greimui gyvam esant ir po jo mirties) knygoje išsamiai pasakoja E. Landowskis („A. J. Greimo semiotikos ratelis“).

Tačiau įdomiausia yra tai, kad ir Lietuvoje, vos atgavus Nepriklausomybę, Greimo skatinimu VU įsteigus Semiotikos centrą, semiotika buvo pradėta skleisti grupinio – seminarinio – darbo forma. Tiesa, vietoj vieno lyderio, šiam seminariniam darbui 20 metų vadovavo triumviratas – S. Žukas, K. Nastopka, A. Sverdiolas – ir jis buvo pateikiamas ne kaip grynai semiotinis, bet kaip tarpdisciplininis. Tačiau panašiai kaip Greimo „semiotikos ratelis“, taip ir tarpdisciplininis seminaras liaudyje buvo vadinamas „džentelmenų diskusijų klubu“ (o piktavaliai jį pakrikštijo netgi „semiotikų sekta“). Ir Lietuva nėra vienintelė šalis, kurioje semiotika būtų prigijusi būtent tokiu pavidalu: ši grupinio darbo bacila paplito taip pat ir Brazilijoje, Italijoje, Meksikoje – ten, kur greiminė semiotika sulėdo giliausias šaknis.

Pristatyme bus palygintos šios dvi akademinio darbo formos – Greimo „semiotikos ratelis“ Paryžiuje ir tarpdisciplininis seminaras Vilniuje – ir jų matomi pėdsakai knygoje.

Vilniaus universiteto biblioteka

Filologijos fakultetas

Vilniaus knygų mugė Vilnius Book Fair